

kirjaamo.stm@gov.fi.

11.12.2025

Lausuntopyynnön asianumero VN/36135/2023

Hallituksen esitysluonnos palveluvalikoiman periaatteista

Suomen lastenlääkäriyhdistys yhtyy Suomen Lääkäriliiton lausuntoon Palveluvalikoiman periaatteista säätäminen (Kuulemistilaisuus 8.9.2025)

Lasten ja nuorten palvelut, etenkin ennaltaehkäisevät palvelut ovat tarpeen turvata edelleen asetuksilla. Kommentit hallituksen esitysluonnokseen palveluvalikoiman periaatteista alla sinisellä kursivilla.

Sivu 34

”Osana terveydenhuollon kliinistä työtä toteutetaan paljon erilaisia ennaltaehkäiseviä palveluja, tutkimuksia, hoitoa ja kuntoutusta, joiden kuulumista palveluvalikoimaan ei ole erikseen arvioitu. Tällainen lääketieteellisesti ja hammaslääketieteellisesti perusteltu terveyden- ja sairaanhoidon toiminta kuuluu lähtökohtaisesti palveluvalikoimaan ilman erillistä päätöstä palveluvalikoimaan kuulumisesta.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin niin, että palveluvalikoiman ulkopuolelle rajaamisen sijaan säädettäisiin palveluvalikoimaan kuulumisen edellytyksistä. Palveluvalikoimaan kuulumisen edellytykset koskisivat myös sairauden ennaltaehkäisyä, terveyden edistämistä ja kuntoutusta.”

Kokonaistilanne huomioitava. Kaikkea ei voida tarkasti määrittää palveluvalikoimassa.

sivu 35

”Momentin 1 kohdan mukainen tarveperiaate tarkoittaa, että sekä väestötason että asiakas- ja potilastyön tason valinnoissa otetaan huomioon hoidon ja palvelun tarpeen vakavuus ja laajuus. Tarveperiaatteesta seuraa, että resursseja voidaan kohdentaa enemmän vakavaan ja laajaan tarpeeseen ja vastaavasti vähemmän lievään ja tilapäiseen tarpeeseen vastaamiseen.”

Tämä periaate resurssien asianmukaista käyttöä.

sivu 36

”Tarveperiaate ohjaa huomioimaan vakavien ja laajojen tarpeiden ennaltaehkäisyä. Riittävällä ja vaikuttavalla ennaltaehkäisyllä voidaan osin vaikuttaa tuleviin tarpeisiin sekä ehkäistä sairauksia ja oireiden vaikeutumista. Tarveperiaatteen arviointia tulee tarkastella riittävällä aikavälillä, jotta voidaan arvioida pitkän aikavälin terveystulemia ja palvelutarvetta ja siten tunnistaa ennaltaehkäisyä tarve nykyhetkessä. Väestötason ennaltaehkäisyssä esimerkiksi ylipainon ja lihavuuden hoito saattaa merkittävästi estää komplikaatioita ja pitkäaikaissairauksia, jolloin palveluvalikoimaan kuuluvaksi määriteltujen ylipainon ennaltaehkäisyyn ja lihavuuden hoitoon tarkoitettujen menetelmien ja palvelujen käyttöön tulisi kohdentaa resursseja.

Palveluvalikoimaa määriteltäessä tulee tunnistaa myös sellaiset tilanteet, joissa potilaan perheellä tai läheisillä esiintyy ennaltaehkäisyä tarvetta, joka liittyy potilaan vakavaan sairauteen. Esimerkiksi tilanteissa, joissa perheen vanhempi on sairastunut vakavasti, on lasten tukeminen todettu vaikuttavaksi keinoksi ennaltaehkäistä myöhempiä korjaavien palvelujen tarvetta ja ylisukupolvisia ongelmia. Tällaisella lasten huomioimisella aikuisen terveyspalvelussa toteutetaan siten lapsen edun ensisijaisuutta ja ehkäistään esimerkiksi mahdollisia mielenterveys-, päihde- tai riippuvuusongelmia.”

Erittäin tärkeä näkökulma. Tämä ei tällä hetkellä toteudu. Miten tämän toteutuminen jatkossa varmistetaan? Kuinka saadaan esim. lapsen / nuoren vanhempi mielenterveyspalvelujen piiriin silloin, kun lapsen / nuoren oireilu liittyy selvästi vanhemman terveysongelmiin?

sivu 48 Sosiaalihuoltolaki

”Tavoitteena on, että periaatteet tukevat näyttöön perustuvia sosiaalihuollon toimenpiteitä, joilla pystytään ennaltaehkäisemään palvelutarpeiden kasvua ja reagoimaan ennakoivasti ihmisten arjessa esiintyviin ilmiöihin, kuten uusiin päihteisiin tai uusiin jengiytymisen muotoihin. Esimerkiksi lasten käytösongelmat vaikuttavat yksilöiden ja koko perheen elämään sekä ovat yhteydessä useisiin myöhempiin haasteisiin elämässä. Haasteet liittyvät heikentyneeseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin, työelämään osallistumiseen ja koulutukseen sekä rikollisuuteen. Siten vaikuttamalla sekä käytösongelmien juurisyihin että tukemalla perheitä voidaan ennaltaehkäistä monia kertautuvia haasteita lasten ja perheiden arjessa ja myöhemmin elämässä.”

Tämä oleellista, erittäin tärkeä huomio. Perheiden tukeminen matalalla kynnyksellä on vaikuttavaa, ennaltaehkäisee raskaampia lastensuojelun toimenpiteitä.

sivu 57

”Yhdenmukaisella palveluvalikoimalla varmistetaan, että yksilön saamat sosiaali- ja terveyspalvelut määrittyvät hänen yksilöllisen palvelutarpeensa mukaisesti eivätkä henkilön asuinpaikan mukaan tai sen mukaan, millainen kyky hänellä tai hänen omaisillaan on vaatia toiveidensa mukaisia palveluja.”

Tasa-arvo on hyvinvointialueiden säästöjen vuoksi uhattuna esim. päivystyksen ja neuvolapalveluiden osalta. Alueellinen tasa-arvo terveyspalveluissa on erityisen tärkeää lapsille ja nuorille, koska he ovat täysin riippuvaisia siitä, millaiset palvelut heidän kotiseudullaan on järjestetty. Jos palvelut ovat kaukana tai vaikeasti saavutettavissa, perheiden kuormitus lisääntyy ja lapsi kärsii. Lähipalveluiden turvaaminen etenkin syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille on hyvin merkityksellistä.

Suomen lastenlääkäriyhdistys ry